

Cooperativismo e Enonomía Social, nº 28 (2005-2006), pp. 167-171

O FOMENTO DO COOPERATIVISMO NA UNIÓN EUROPEA

José Antonio RODRÍGUEZ MÍGUEZ

1.- Consideracións introdutorias.

No denso e con frecuencia complexo proceso de elaboración dos documentos comunitarios, tanto dos de natureza xurídica vinculante, como os que constitúen esa tan frutífera categoría do chamado na xerga europea “soft law”, o concurso do Comité Económico e Social Europeo (CESE) permite incorporar ao mesmo o particular punto de vista dos operadores económicos nel representados.

No presente caso, a súa contribución ten por obxecto o proxecto de comunicación da Comisión Europea para o fomento das cooperativas en Europa, do 23.2.2004 [COM(2004) 18 final], que foi remitido pola Comisión Europea ao Parlamento Europeo, ao Comité Económico e Social Europeo e ao Comité das Rexións, tendo emitido xa este último o seu ditame o 16 de xuño de 2004 [CDR 97/2004 fin, ponente: Sra. Pellinen, DO C 318 de 22.12.2004.].

O ditame emitido polo CESE o 8 de marzo de 2005 (DO C 234, do 22.9.2005, p. 1), ao abeiro do disposto no artigo 262 CE, é o que constitúe o obxecto da presente nota.

A este respecto é preciso destacar o feito de que o CESE coincide coa Comisión ao destacar o papel cada vez máis relevante desenvolvido polas sociedades cooperativas, así como o seu singular carácter *intuitu personae*, o que non lles impide, como pon de releve a propia Comisión, reunir importantes capitais imprescindibles para o desenvolvemento de actividades económicas tan importantes como as da banca, os seguros, a

distribución alimentaria, a farmacéutica ou mesmo a agricultura, e sendo cada vez maior a súa presenza e outros como os dos servizos sanitarios, os servizos a empresas, a educación ou a vivenda.

O aspecto que xulga máis importancia do proxecto é, non obstante, o relativo ao recoñecemento expreso que se fai da contribución das cooperativas para alcanzar numerosos obxectivos comunitarios, como o do emprego, a integración social, o desenvolvemento rexional e rural, ou a agricultura.

Esta evidencia inicial unida ao convencemento de que non se aproveitan suficientemente as posibilidades que o fenómeno cooperativo ofrece, constitúe o *leit motiv* da proposta da Comisión, que se concreta en tres obxectivos principais: 1).- fomentar unha maior utilización do modelo cooperativo en Europa, mellorando a visibilidade, as características e a comprensión do sector; 2).- seguir mellorando a lexislación europea sobre cooperativas; e 3).- manter e mellorar a situación das cooperativas, así como a súa contribución aos obxectivos comunitarios.

A súa vez, en torno a este obxectivos se articula unha ducia de iniciativas concretas que constitúen a cerna da proposta da Comisión. A elas nos referiremos máis adiante.

Parece oportuno destacar, tamén con carácter preliminar, que para elaborar a súa observación, o CESE someteu o documento da Comisión a unha audiencia pública coas organizacións e empresas cooperativas, co obxectivo de coñecer directamente as expectativas e prioridades do propio sector cooperativo.

Á vista das opinións recibidas, a valoración xeral que efectúa o CESE do documento é positiva, destacando a atención que concede tanto aos novos Estados membros e aos candidatos á adhesión, xa que en moitos deles é preciso recuperar o interese polas fórmulas cooperativas que identifican co seu pasado recente, polo que se deben intensificar os esforzos por destacar a súas potencialidades para facer viables moitos proxectos empresariais.

As críticas céntranse, sen embargo, no feito de que o documento refírese principalmente ás PEMES, esquecendo que moitas sociedades e grupos cooperativos superan os limiares aplicables á definición comunitaria de PEME [vid. Recomendación da Comisión do 6 de maio de 2003, sobre a definición de microempresas, pequenas e medianas empresas (DO L 124, do 20.5.2003, p. 36), polo que recomenda que non se limiten as propostas da Comunicación a esta única dimensión.

2.- Ámbitos que requiren un desenvolvemento ulterior.

No que se refire á regulación das cooperativas o CESE pide á Comisión que teña en conta e plasme en accións concretas as sinerxías que poden establecerse entre o Dereito cooperativo e os outros elementos constitutivos do entorno xurídico no que operan estas entidades.

No campo das normas da competencia, tras recoñecer con claridade que son tamén plenamente aplicables ás cooperativas, o CESE critica, sen embargo, a redacción do punto relativo ao artigo 81 CE (prácticas colusorias), xa que aínda que se afirma que o feito de que unha empresa se organice como cooperativa non é incompatible co citado artigo, engade que o seu funcionamento ou as normas posteriores poderían considerarse unha restrición da competencia. Para o CESE é preciso que a Comisión aposte por unha maior difusión das normas da competencia entre os distintos sectores cooperativos, sen esquecer, -o que en certo modo contradí o anterior-, que o problema non se atoparía tanto no descoñecemento das normas da competencia como no feito de que as mesmas non terían en conta as especificidades das cooperativas, polo que insta á Comisión a que dirixa os seus esforzos a que os servizos encargados da política de competencia estean mellor informados dos diferentes modos de organización das sociedades cooperativas, co obxecto de evitar calquera posible discriminación respecto das mesmas como consecuencia da súa singular organización.

É tamén motivo de atención do ditame o feito de que nalgúns países se prohiba ás cooperativas exercer determinadas actividades económicas, o que a pesares de que ten amparo no propio Regulamento (CE) n.º 1435/2003 do Consello, do 22 de xullo de 2003, relativo ao Estatuto da sociedade cooperativa europea (SCE) [DO L 207 de 18.8.2003], constitúe para o CESE un “obstáculo manifesto” á liberdade de establecemento, polo que insta á Comisión a estudar o alcance e repercusións desta prohibición.

Tamén menciona expresamente o ditame a cuestión do trato fiscal dispensado ás cooperativas, instando neste caso á Comisión a que anime aos Estados membros a estudar a posibilidade de conceder incentivos fiscais ás sociedades cooperativas, atendendo a súa utilidade social e a súa contribución ao desenvolvemento rexional, controlando o respecto dos principios e valores cooperativos.

O CESE revela tamén algunhas lagoas en temas de tanta actualidade no ámbito empresarial como o da “Responsabilidade social corporativa” (RSC) e a “gubernaza”, ou “bo goberno corporativo”. A primeira destas

cuestións non é abordaba pola Comisión, mentres que a segunda só o é de forma moi reducida, polo que o CESE insta á Comisión a telas en conta, atendendo a que ámbalas dúas presentan especiais características no caso das cooperativas, pola súa configuración institucional, de vocación claramente social.

Neste marco xeral o CESE alude tamén ao tema dos grupos cooperativos, destacando o feito de que se trata de modelos empresariais que favorecen de xeito especial as estratexias de asociación e cooperación entre as empresas cooperativas, o que representa unha interesante alternativa ás fusións ou adquisicións, o que lles permite ás cooperativas afrontar os retos da mundialización e da competitividade, sen perder a súa identidade corporativa. Por esta razón, o CESE considera que con tal de que se respecten as normas da competencia, débese apoiar o seu desenvolvemento co obxectivo de poder crear marcas comúns, gamas de bens e servizos, ou fomentar a internacionalización das empresas, entre outros proxectos de interese común.

3.- Observacións e recomendacións sobre as accións concretas propostas pola Comisión.

O CESE matiza tamén algunha das accións concretas propostas pola Comisión.

Así, no que atinxe á “Percepción e fomento das prácticas das cooperativas” (Accións 1 e 2), o CESE considera que Comisión debería dedicar atención especial a aqueles dos seus servizos que desenvolvan iniciativas directamente relacionadas coa dimensión empresarial e social das cooperativas, como no caso da DG Mercado Interior ou a DG Emprego e Asuntos Sociais.

Na cuestión da procura de datos estatísticos (Acción 3ª) e co obxectivo de dispor a curto prazo de datos específicos sobre cooperativas, o CESE propón fomentar a colaboración entre Eurostat e os organismos nacionais encargados de elaborar estatísticas empresariais, para agrupar os datos relativos ás empresas atendendo aos seus diferentes estatutos xurídicos.

As accións dirixidas á “Formación e ao espírito empresarial” (Acción 4ª), levan ao CESE a suxerir que os programas de educación, formación, fomento do espírito empresarial e educación permanente integren a dimensión cooperativa, manifestando neste punto a súa coincidencia co ditame do Comité das Rexións.

Nas accións dirixidas ao apoio ás empresas (Acción 5ª) destácase que as cooperativas deberían ter a posibilidade de desenvolver e difundir de maneira máis ampla a súa oferta de servizos a través das accións realizadas pola Comisión.

Outra cuestión clave para o CESE é a relativa ao acceso ao financiamento (Acción 6ª), respecto do que solicita á Comisión que axilise a súa análise para avaliar a pertinencia de incluír unha referencia específica ás sociedades cooperativas nos instrumentos do Fondo Europeo de Inversións.

A contribución das cooperativas en determinados ámbitos da política empresarial, que é a Acción 7ª, leva ao CESE a propor que se de maior relevancia ao seu modelo nos programas e accións que a Comisión emprenda neste ámbito.

Acerca da “Coherencia e mellora das lexislacións nacionais, a elaboración de “regulamentacións tipo e a Sociedade Cooperativa Europea” (Accións 8, 9, 10 e 11), o CESE parte de que o entorno normativo é tan importante como os modos de organización que utilizan as cooperativas para alcanzar os seus obxectivos, polo que apoia a prioridade concedida pola Comisión ao seu estatuto xurídico, tanto desde a perspectiva europea como nacional.

Finalmente, respecto dos obxectivos comunitarios (Acción 12ª), o CESE apoia

a intención da Comisión de poñer en valor a contribución das cooperativas por medio da súa participación nos programas comunitarios.

4.- Valoración final.

Resulta evidente que con este documento, que como salientamos, é o resultado dunha ampla consulta ao sector, o CESE contribúe de maneira importante a engadir novas pezas ao puzzle no que a miúdo se converten os documentos comunitarios.

Ao mesmo tempo, desexamos permita á Comisión eludir unha das críticas máis feroces que se lle dirixen a cotío, a de non acercarse aos problemas reais.

Esperamos que así sexa.

